

فصلنامه پژوهشنامه بازرگانی، شماره ۱۱۵، دوره ۲۹، تابستان ۱۴۰۴، ۳۳-۱

بررسی نقش نهاده‌های وارداتی در توسعه صادرات شرکت‌های تولیدی ایران

امیر ذاکری* , یاسر سبحانی‌فرد** , ویدا انصاری***

پذیرش: ۱۴۰۴/۰۱/۳۰

بازنگری: ۱۴۰۴/۰۱/۲۱

دریافت: ۱۴۰۳/۱۰/۰۸

واردات/ صادرات/ بین‌المللی‌شدن/ نهاده‌های واسطه‌ای/ منبع‌یابی جهانی

چکیده

این پژوهش با هدف بررسی نقش نهاده‌های وارداتی در توسعه صادرات شرکت‌های تولیدی ایران انجام شده است. با وجود تأثیر انکارناپذیر واردات حرفه‌ای بر توان صادراتی، ادبیات پژوهشی داخلی کمتر به این رابطه پرداخته و در سایه سیاست‌های جایگزینی واردات، این موضوع مغفول مانده است. مطالعه حاضر با روش توصیفی-پیمایشی، داده‌های مورد نیاز را از طریق پرسشنامه از نمونه آماری شامل ۹۸ شرکت تولیدی فعال در تجارت خارجی (واردات-صادرات) جمع‌آوری کرده است. تحلیل‌ها با بهره‌گیری از مدل‌سازی معادلات ساختاری انجام پذیرفت. نتایج نشان می‌دهد که «ارزش نهاده‌های

*. استادیار، دانشکده مدیریت، اقتصاد و مهندسی پیشرفت، دانشگاه علم و صنعت ایران، تهران، ایران.
zakery@iust.ac.ir

** دانشیار، دانشکده مدیریت، اقتصاد و مهندسی پیشرفت، دانشگاه علم و صنعت ایران، تهران، ایران.
sobhanifard@iust.ac.ir

*** کارشناس ارشد مدیریت کسب و کار، دانشکده مدیریت، اقتصاد و مهندسی پیشرفت، دانشگاه علم و صنعت ایران، تهران، ایران.
vida_ansari@vu.iust.ac.ir

■ امیر ذاکری، نویسنده مسئول

وارداتی»، «مبادی تامین» و «نوع نهاده‌ها» تاثیر مثبت و معناداری بر توسعه صادرات شرکت‌های تولیدی ایران دارند. «ارزش نهاده‌های وارداتی» به وسیله فناوری و دانش نهفته در آنها، «واردات از مبادی پیشرفته، معتبر و کارآمد» به سبب امکان تأمین مداوم و باکیفیت نهاده‌ها و «نوع نهاده‌های وارداتی» با بالا بردن توان تولید و کیفیت محصولات نهایی، نقش موثری در بالا بردن توان رقابت بین المللی شرکت‌ها ایفا می‌کنند. نوآوری اصلی این پژوهش در نگاه دوسویه به تجارت خارجی (ارتباط متقابل واردات و صادرات) است که نشان می‌دهد واردات هدفمند می‌تواند به عنوان اهرمی برای توسعه صادرات عمل کند. یافته‌های این مطالعه برای مدیران بنگاه‌ها در جهت توجه به واردات حرفه‌ای و دانش و ارتباطات حاصل از آن، به عنوان پلی برای حضور در بازارهای صادراتی مفید است و برای سیاست‌گذاران از این جهت که در کنار دغدغه‌هایی همچون حفظ تراز ارزی کشور، به اهمیت واردات به شکل مناسب و در راستای شبکه‌سازی برای ورود به بازارهای خارجی توجه کنند.

طبقه‌بندی JEL: F14, F23, L60

 <https://doi.org/10.22034/ijts.2025.2049182.4087>

Examining the Role of Imported Inputs in Export Development of Manufacturing Companies in Iran

Amir Zakery, Assistant Prof., Faculty of Management, Economics and Progress Engineering, University of Science and Technology, Tehran, Iran. (Corresponding Author)

Yaser Sobhanifard, Associate Prof., Faculty of Management, Economics and Progress Engineering, University of Science and Technology, Tehran, Iran.

Vida Ansari, MSc. in MBA Management, Faculty of Management, Economics and Progress Engineering, University of Science and Technology, Tehran, Iran.

Received: 28 Dec, 2024

Revised: 10 Apr. 2025

Accepted: 19 Apr. 2025

Imports/ Exports/ Internationalization/ Intermediate inputs/ Global sourcing

This research was conducted to examine the role of imported inputs in enhancing export performance of Iranian manufacturing firms. Despite the undeniable impact of specialized imports on export capacity, domestic research literature has paid limited attention to this relationship, and under the dominance of import substitution policies, this issue has been neglected. The present study, employing a descriptive-survey method, collected the required data through questionnaires from a statistical sample of 98 manufacturing firms active in foreign trade (import-export). The analyses were performed using structural equation modeling. The results indicate that "the value of imported inputs," "supply sources," and "types of inputs" have a positive and significant impact on the export development of Iranian manufacturing firms. "The value of imported inputs," through the technology and know-how embedded in them, "imports sourced from advanced, reputable, and efficient suppliers", due to their ability to provide continuous and high-quality inputs, and "the types of imported inputs," by enhancing production capacity and final product quality, play an effective role in improving the international competitiveness of firms. The main innovation of this research lies in its dual perspective on foreign trade (the import-export nexus), demonstrating that targeted imports can serve as a driver for export development. The findings of this study are useful for firm managers seeking to leverage specialized imports and the associated knowledge and networks as a pathway to enter export markets, and for policymakers to consider the importance of proper imports for building networks and entering foreign markets, alongside concerns such as maintaining the country's currency balance.

1. zakery@iust.ac.ir

JEL Classification: F14, F23, L60

Data Availability: The data used or generated in this research are presented in the text of the article.

Conflicts of Interest: The authors of this paper declared no conflict of interest regarding the authorship or publication of this article.

۱. مقدمه

با توجه به اهمیت توسعه صادرات در راستای تقویت اقتصاد، در طول دهه‌های گذشته، فعالیت‌های صادراتی شرکت‌ها به طور گسترده در مطالعات تجاری بین‌المللی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. تحقیقات مختلف موانع و محرک‌های فعالیت‌های صادراتی^۱ و همچنین عوامل تعیین‌کننده، فرایندهای اساسی و تأثیرات بر عملکرد تصمیم‌گیری‌های شرکت‌ها برای راه‌اندازی فعالیت‌های بین‌المللی را بررسی کرده‌اند^{۲،۳}.

در ایران کسری تراز تجاری با حدود ۲ میلیارد دلار افزایش از حدود ۴٫۷ میلیارد دلار در سال ۱۴۰۰ به حدود ۶٫۵ میلیارد دلار در سال ۱۴۰۱ و حدود ۱۶٫۸ میلیارد دلار در سال ۱۴۰۲ رسید. از طرفی بیش از ۸۰ درصد صادرات کشور از ذخایر نفتی و معدنی کشور و محصولات وابسته به آن صورت می‌گیرد. در مقابل ۷۰ درصد واردات مربوط به ماشین‌آلات و تجهیزات و اقلام غذایی و کشاورزی است^۴. در واقع متاسفانه کشور ما به مثابه کارخانه تولید مواد خام برای اکثر مقاصد صادراتی است. توسعه صادرات کشور یک عامل کلیدی برای بهبود تراز تجاری است و با افزایش تولید ناخالص داخلی و ارزآوری، کشور را در مسیر رشد پایدار اقتصادی قرار می‌دهد. از طرفی اکثر شرکت‌های تولیدی ایرانی برای رقابت در بازار جهانی به نهاده‌های وارداتی برای ارتقای فرایند تولید و بهبود کیفیت محصولات خود متکی هستند، که بخشی از سنگینی تراز تجاری کشور در سمت واردات ناشی از این مهم است. بنابراین یافتن ارتباط بین واردات و صادرات شرکت‌های تولیدی کشور و استفاده از این یافته‌ها در راستای توسعه صادرات، می‌تواند به افزایش درآمدهای ارزی و رشد اقتصادی کشور کمک کند، که متاسفانه در کشور کمتر به آن پرداخته شده است و بیشتر واردات در تقابل با حمایت از تولید داخلی دیده شده و سیاست‌گذاری‌ها در اکثر صنایع در جهت پیشگیری از واردات و استفاده از تولیدات داخلی انجام شده است.

مطالعات گذشته شواهد مفصلی را در مورد ارتباط بین فعالیت‌های واردات و صادرات ارائه کرده است، که نشان می‌دهد واردات نهاده‌ها به شدت فعالیت‌های صادراتی آینده و همچنین دامنه و کیفیت محصولات صادراتی آنها را تقویت می‌کند. شواهدی در این راستا برای کشورهای

1. Leonidou et al. (2007)

2. Jones and Coviello, (2005)

3. Pangarkar (2008)

4. <https://www.irica.ir>

مختلف ارائه شده است، مانند چین^{۲،۱}، فرانسه^۳، ایتالیا^۴، اسلونی^۵ و نمونه ای از شرکت‌ها در ۲۷ کشور اروپای مرکزی و شرقی^۶. نقش نهاده‌های وارداتی به عنوان یک منبع فناوری هم در مطالعات تجمیعی^{۷،۸} و هم در مطالعات شرکتی^{۹،۱۰} شناسایی شده است. در این مورد، تأکید بر این واقعیت است که، بنگاه‌ها قادر به دستیابی به آن نوع و سطح ارز فناوری هستند که در کالاهای وارداتی تجسم یافته و آنها را از کیفیت بالاتری برخوردار می‌کند. شرکت‌ها با واردات کالاهای جدید، از فناوری‌های جدید بهره می‌برند و در نتیجه به سمت معرفی محصولات جدید یا بهبود یافته برای فروش در بازارهای بین‌المللی سوق داده می‌شوند^{۱۱}. یکی از مهمترین کانال‌ها برای افزایش رشد اقتصادی نیز، ابتدا جذب فناوری مورد نیاز بوده و سپس بومی‌سازی و به‌کارگیری آن در چرخه تولید، برای ایجاد تنوع در تولید و بالا بردن کیفیت تولیدات و به دنبال آن افزایش صادرات است^{۱۲}.

هدف این پژوهش، بررسی نقش نهاده‌های وارداتی در توسعه صادرات شرکت‌های تولیدی ایرانی است. شناسایی عواملی که بتواند به استفاده شرکت‌های تولیدی از ظرفیت‌های نهاده‌های وارداتی و فرصت ارتباط با تامین‌کنندگان خارجی در راستای توسعه صادرات کمک کند، در بهبود وضعیت اقتصادی کشور و تلاش در سوق دادن صادرات به سمت کالاهای با ارزش افزوده بالاتر و جلوگیری از خام‌فروشی، موثر خواهد بود.

این تحقیق به صورت مقطعی، توصیفی-پیمایشی و کاربردی انجام شده است. پرسشنامه برای نمونه آماری ۹۸ شرکت ارسال و توسط مدیران ۶۶ شرکت تولیدی ایرانی، که هم واردات و هم صادرات داشتند، تکمیل شد. تحلیل‌ها تأثیر نهاده‌های وارداتی بر توسعه صادرات

1. Feng et al., (2016)
2. Xu and Mao, (2018)
3. Bas and Strauss-Kahn, (2014)
4. Lo Turco and Maggioni, (2013)
5. Damijan and Kostevc, (2015)
6. Aristei et al., (2013)
7. Caselli and Wilson, (2004)
8. Acharya and Keller, (2009)
9. Halpern et al., (2015)
10. Fan et al., (2015)
11. Castellani and Fassio, (2018)

شرکت‌های تولیدی ایران را تایید کرد. در تحقیق حاضر علاوه بر بررسی نقش کلی نهاده‌های وارداتی در توسعه صادرات شرکت‌های تولیدی ایران، نقش نوع، ارزش و مبادی نهاده‌های وارداتی در توسعه صادرات شرکت‌های تولیدی ایران نیز مورد بررسی قرار گرفته است. در نتیجه با شناسایی بهترین شیوه‌ها و زمینه‌های بالقوه برای بهبود استفاده از نهاده‌های وارداتی برای توسعه صادرات، می‌توان بینش‌ها و توصیه‌های عملی برای سیاست‌گذاران، مدیران و سایر ذینفعان در بخش تولید ایران، جهت کمک به افزایش مزیت رقابتی در بازارهای بین‌المللی از این طریق، ارائه داد.

ساختار مقاله حاضر در ادامه به این شرح است: پس از بررسی مبانی نظری پژوهش و طرح فرضیه‌های تحقیق، با توجه به پیشینه تحقیق در بخش دوم، در بخش سوم روش‌شناسی تحقیق آورده شده است و در بخش چهارم بر اساس این روش، تجزیه و تحلیل داده‌ها انجام شده است. نتیجه‌گیری در بخش پنجم شامل نتایج آزمون فرضیه‌های تحقیق و مقایسه آن با تحقیقات پیشین و پیشنهادات و بیان محدودیت‌های تحقیق و پیشنهادات برای تحقیقات آتی، آورده شده است.

۲. مبانی نظری پژوهش

بررسی رابطه بین واردات و صادرات شرکت‌های تولیدی ایران نیازمند چارچوب نظری جامع است. این پژوهش، از دیدگاه بین‌المللی شدن کسب‌وکارها، به عنوان مبنا استفاده می‌کند، که شامل فرایندهای توسعه فعالیت‌های تجاری فراتر از مرزهای ملی است. در این بخش، مفاهیم کلیدی مرتبط با بین‌المللی شدن، واردات، منبع‌یابی جهانی، و صادرات، ارائه می‌شوند تا زمینه لازم برای تدوین فرضیات تحقیق فراهم گردد.

۲-۱. بین‌المللی شدن

با توجه به مبانی دیدگاه مبتنی بر منابع^۱، توانایی یک کسب و کار برای ورود به بازارهای خارجی و کسب مزیت رقابتی مورد نیاز برای بین‌المللی شدن، توسط منابع و قابلیت‌های ارزشمند، پایدار و منحصر به فرد آن تعیین می‌شود. شرکت‌های کوچک و متوسط دارای منابع غیرقابل تقلید،

1. RBV (Resource-based View)

شانس بیشتری برای بین‌المللی‌شدن موفق دارند؛^۱ در عین حال، به دلایلی مانند کمبود منابع، ساختارهای شکننده‌تر و دانش اندک از کشورهای هدف، تعهد کمتری نسبت به بین‌المللی‌شدن در مقایسه با شرکت‌های بزرگ دارند.^۲

مدل‌های مرحله‌ای بین‌المللی‌شدن، به ویژه مدل آپسال^۳ و مدل مرتبط با نوآوری، بیان می‌کنند که، بین‌المللی‌شدن یک فرایند تدریجی است. در مقابل مدل‌های بین‌المللی‌شدن سریع، بر شرکت‌هایی که سرمایه‌گذاری‌های جدید بین‌المللی دارند، یا اساساً در مقیاس جهانی ایجاد شده‌اند، تمرکز دارند.^۴ بین‌المللی‌شدن در حالت عام خود، مشتمل بر تجارت خارجی (واردات و صادرات) و حتی سرمایه‌گذاری خارجی است، که در ادامه بیشتر مورد بررسی قرار گرفته است.

۲-۲. واردات

در فرایند جهانی‌شدن اقتصاد، سرریز فناوری از کانال تجارت از عوامل مهم و تاثیرگذار بر رشد اقتصادی است. جذب فناوری خارجی از طریق واردات محصولات صنعتی و به کارگیری فناوری نهفته در این محصولات، موجب توسعه صادرات، افزایش کیفیت و کمیت کالاهای تولیدی با صرف هزینه‌های کمتر، بهبود فناوری و روی آوردن به تولید کالاهای با ارزش افزوده بالاتر شده است، که در نتیجه به تخصیص بهتر منابع، کارایی و رشد بخش‌های مختلف اقتصادی منجر می‌شود.^۵

واردات یکی از اجزای حیاتی تجارت بین‌المللی است. تنوع واردات باعث افزایش رفاه مصرف‌کننده و دسترسی به محصولات واسطه‌ای مختلف می‌شود و کشورهای در حال توسعه را قادر می‌سازد تا فناوری‌های متنوعی را از کشورهای توسعه‌یافته وارد کنند. علاوه بر این، افزایش تنوع به طور قابل توجهی به کیفیت محصولات تولیدشده کمک می‌کند، که رشد اقتصادی را نیز تحریک می‌کند.^۶ واردات می‌تواند نقشی کلیدی در تشویق شرکت‌ها برای تولید برای بازار

1. Elsharnouby et al., (2024)

2. Steinhäuser et al., (2020)

3. uppsala

4. Yordanova et al., (2024)

۵. احمدوند و فطرس، (۱۳۹۶)

6. Can et al., (2023)

بین‌المللی ایفا کند و پیامدهای مهمی برای کشورهای در حال توسعه دارد، که در آنها بیکاری یک نگرانی مهم باقی مانده است و دسترسی به دانش و فناوری هدف اصلی برای تقویت توسعه بخش خصوصی است.^۱

نقش صادرات در تحلیل رشد اقتصادی زمانی که واردات لحاظ نشود، ممکن است منجر به اغراق در رابطه پویا بین صادرات و رشد اقتصادی شود.^۲ واردات موتور محرک رشد اقتصادی است و به کشور کمک می‌کند تا منابع رشد خود را متعادل کند.^۳

اگر هزینه‌های دریافت نهاده‌های واسطه‌ای وارداتی به دلیل تغییر در تعرفه‌های واردات، نرخ ارز واقعی یا سایر تغییرات برون‌زا در هزینه‌های ثابت واردات، تغییر کند، شرکت‌ها ممکن است با تغییر مجموعه نهاده‌های واسطه‌ای وارداتی که استفاده می‌کنند، یا با تغییر سطح واردات برای نهاده‌های واسطه‌ای وارداتی موجود خود به این تغییر پاسخ دهند. این تغییرات هزینه، ممکن است استفاده از نهاده‌های وارداتی را، به دلیل جایگزینی این نهاده‌ها با انواع نهاده‌های داخلی، تحت تاثیر قرار داده و هزینه‌های کل تولید را به حداقل برسانند. تغییرات در استفاده از نهاده‌های واسطه‌ای وارداتی حداقل از دو کانال بر سطح تعادل صادرات تأثیر می‌گذارد: اولاً، استفاده از نهاده‌های واسطه‌ای وارداتی بیشتر و بالقوه با کیفیت بالاتر ممکن است کیفیت خروجی را بالا برده و در نتیجه تقاضا برای محصولات شرکت را افزایش دهد.^۴ دوم، افزایش نهاده‌های واسطه‌ای وارداتی ممکن است بر تولید شرکت از طریق تابع تولید تأثیر بگذارد. فناوری تولید ممکن است به دلیل کیفیت برتر نهاده‌های واسطه‌ای وارداتی نسبت به نهاده‌های داخلی کارآمدتر شود.^۵

همواره در طی دهه‌های مختلف، بخش بزرگی از واردات کشور را مواد اولیه و کالاهای واسطه‌ای و در رتبه بعدی کالاهای سرمایه‌ای تشکیل داده است. طی دهه‌های ۱۳۷۰ تا ۱۴۰۰ شمسی، به طور متوسط بیش از ۶۳ درصد از واردات کشور مواد اولیه و کالاهای واسطه‌ای و ۲۲ درصد کالاهای سرمایه‌ای بوده است. توسعه زنجیره ارزش جهانی^۶، مسیرهای سرریز دانش و

1. Edwards et al., (2018)

2. Panta et al., (2022)

3. Usman and Bashir, (2022)

4. Bas and Strauss-Kahn, (2014)

5. Halpern et al., (2015)

6. Global value chain (GVC)

واردات تکنولوژی از جمله مسائلی است که وابستگی به واردات را توجیه‌پذیر می‌کند. اقتصاد ایران هم در تولید و هم در سرمایه‌گذاری، وابستگی قابل توجهی به واردات نهاده‌های تولید و نیز کالاهای سرمایه‌ای دارد و لذا اختلال در واردات می‌تواند تولید را مختل کند.^۲

وجود موانع غیرتعرفه‌ای نظیر محدودیت‌های گمرکی و اداری، پیچیدگی‌های قانونی و عدم شفافیت در فرایندهای تجاری، به‌ویژه برای شرکت‌های کوچک و متوسط، مشکلات جدی ایجاد می‌کند. این مشکلات می‌توانند مانع از ورود کالاهای با کیفیت و قیمت مناسب از بازارهای بین‌المللی شوند.^۳ در واقع، هدف حمایت از تولید ملی، استقلال از سایر کشورها نیست. در ایران نیز صنایع چه به لحاظ مواد مصرفی و چه فناوری و تجهیزات وابستگی خارجی دارند. از طرفی، تنوع فناوری‌های لازم در ایجاد صنایع آنقدر بالا است که تولید داخلی آنها مفهومی ندارد. هر چند که در شرایط تحریمی و ایجاد موانع خارجی متعدد برای واردات کالاهای خاص به کشور، تولید داخلی برخی کالاها حتی با قیمت تمام شده بالا، باز هم از تامین خارجی به‌صورت خرید واسطه‌ای و ناپایدار توجیه‌پذیرتر است، ولی در این شرایط نیز باید نگاه متعادلی به واردات و مجموعه فواید و محدودیت‌های آن داشت.^۴

۲-۳- منبع یابی جهانی

منبع‌یابی جهانی شامل رویکرد استراتژیک تامین کالاها، خدمات یا اجزا از تامین‌کنندگان مستقر در کشورهای مختلف برای افزایش کارایی هزینه، دستیابی به مهارت‌های تخصصی و تنوع بخشیدن به زنجیره تامین است. شرکت‌ها از منبع‌یابی جهانی برای کاهش هزینه‌های تولید با استفاده از مبادی با هزینه‌های نیروی کار کمتر و نرخ ارز مطلوب استفاده می‌کنند و در نتیجه سودآوری و مزیت رقابتی را افزایش می‌دهند. منبع‌یابی جهانی به کسب‌وکارها اجازه می‌دهد از مهارت‌ها و تخصص‌های خارجی که ممکن است در داخل کشور موجود نباشد، بهره‌مند شوند.^۵ منبع‌یابی جهانی مؤثر شامل بررسی دقیق، ارزیابی تامین‌کننده، و مذاکرات قوی قراردادی،

۱. صباغیان و همکاران، (۱۴۰۳)

۲. بشیری و حیدری، (۱۴۰۲)

۳. شکیبی و عامری، (۱۴۰۱)

۴. صادقی و گودرزی فراهانی، (۱۴۰۳)

برای ایجاد روابط قابل اعتماد و مقرون به صرفه با تأمین‌کننده، است^۱. شرکت‌هایی که بیشتر درگیر توسعه منابع هستند و شبکه واردات متنوع تری دارند، در واقع کارآمدتر از همتایان خود هستند و به نظر می‌رسد، یک شبکه واردات گسترده‌تر (شامل طیف گسترده‌ای از تأمین‌کنندگان خارجی) پتانسیل انتقال دانش و اطلاعات را بهبود می‌بخشد^۲. فرایندهای بین‌المللی‌شدن به طور فزاینده‌ای با فعالیت‌های منبع‌یابی جهانی مرتبط است، که ممکن است فرصت‌های جدیدی را برای رشد بازار از طریق صادرات فراهم کند^۳.

۲-۴. صادرات

صادرات یک استراتژی رشد است، که شرکت‌ها هنگام حرکت به سمت بین‌المللی‌شدن، ارتقای شایستگی، تخصص و دانش خود استفاده می‌کنند و به عملکرد اقتصادی در مقیاس بین‌المللی کمک می‌کنند. رشد تجارت باعث شده است که شرکت‌ها به دلیل افزایش واردات در بازارهای داخلی با رقابت فزاینده‌ای مواجه شوند. همچنین، تجارت خارجی فرصت‌هایی را برای فروش محصولات و خدمات در بازارهای خارجی ایجاد کرده است. برای این منظور، شرکت‌های فعال در این زمینه باید تصمیم بگیرند، که چگونه برنامه‌های بازاریابی خود را با شرایط بازارهای خارجی تطبیق دهند. صادرات می‌تواند، به عنوان یک فعالیت استراتژیک در سطوح شرکتی، صنعتی و ملی تلقی شود. شرکت‌ها باید به دنبال چشم‌اندازهای جدید بازار باشند و با پیش‌بینی خواسته‌ها و فرصت‌های بازار، مشارکت در بازارهای نوظهور، معرفی محصولات و برندهای جدید، می‌توانند از رقبای خود جلوتر باشند^۴.

برای ارزیابی عملکرد صادرات، معیارهایی مانند شدت صادرات، رشد فروش صادراتی، سودآوری صادرات، سهم بازار صادرات و رضایت کلی از عملکرد صادرات، به عنوان معیارهای نتیجه‌ای مورد استفاده قرار می‌گیرند، زیرا جمع‌آوری اطلاعات دقیق و قابل اعتماد در این زمینه‌ها، به دلیل مسائل محرمانگی و پیچیدگی‌های موجود در داده‌های عملکردی شرکت‌ها،

1. Wilson, (2008)

2. Andersson and Stone, (2017)

3. Francioni et al., (2016)

بسیار چالش‌برانگیز است^۱. سیاست‌گذاران، صادرات را به عنوان ابزاری برای انباشت ذخایر ارزی، افزایش فرصت‌های شغلی، بهبود عملکرد، بهره‌وری ملی و مسیری برای توسعه اقتصادی می‌دانند^۲. برای کشورهای در حال توسعه، بهترین راه برای انباشت سریع سرمایه، استفاده از مزیت‌های نسبی برای انجام تجارت بین‌المللی است^۳.

۲-۵. فرضیه‌های تحقیق

در این تحقیق به دنبال بررسی نقش نهاده‌های وارداتی بر صادرات هستیم. کاستلانی و فاسیو^۴ نقش دسترسی به محصولات جدید وارداتی را، به عنوان یک محرک مهم در معرفی محصولات جدید صادراتی، بررسی و پیشنهاد کردند، که محصولات وارداتی می‌توانند کانال ارتقای فناوری را در اختیار صادرکنندگان قرار دهند. این امر در نهایت می‌تواند منجر به شروع صادرات محصولات جدید شود. نهاده‌های وارداتی جدید می‌توانند در فرایند تولیدی شرکت‌ها برای ارتقای محصولات موجود یا برای معرفی محصولات جدید مورد استفاده قرار گیرند. پین و پاتونرو^۵ نشان می‌دهند که استفاده از نهاده‌های وارداتی در تولید باعث افزایش بهره‌وری و رشد صادرات می‌شود. روی^۶ بیان می‌کند که با توجه به نقش حیاتی نهاده‌های وارداتی در ارتقای بهره‌وری و صادرات شرکت، سیاست‌گذاری باید شرایطی را برای آزادسازی تجارت و تسهیل رویه‌های گمرکی ایجاد کند، تا جابه‌جایی آزادتر نهاده‌ها در بین کشورها تقویت شود.

علیرغم تحقیقات خارجی فوق، رابطه میان واردات و صادرات در تحقیقات داخلی به ندرت مورد توجه قرار گرفته است، لذا در این تحقیق فرضیه اصلی به شرح ذیل بیان شده است:

فرضیه اصلی: نهاده‌های وارداتی در توسعه صادرات شرکت‌های تولیدی ایران تاثیر معناداری دارد.

برای تدقیق و سپس بررسی فرضیه فوق، در ادامه به استخراج فرضیات دقیق‌تری از آن خواهیم پرداخت.

1. Moreira et al., (2022)

2. Kasema, (2023)

3. Li and Li, (2024)

4. Castellani and Fassio, (2018)

5. Pane and Patunru, (2022)

6. Roy, (2022)

«ارزش نهاده‌های وارداتی» به ارزش مواد اولیه، قطعات و فناوری‌هایی اشاره دارد که شرکت‌های تولیدی برای پشتیبانی از فرایندهای تولید خود از کشورهای خارجی وارد می‌کنند. این نشان‌دهنده سرمایه‌گذاری مالی شرکت‌ها در به دست آوردن نهاده‌های وارداتی، به منظور افزایش قابلیت‌های تولیدی و ارائه محصول، است. مطالعه پین و پاتونرو^۱ تاکید کرد، واردات بیشتر نهاده‌ها، هم از نظر ارزش و هم از نظر تنوع، تاثیر مثبت در عملکرد صادراتی شرکت‌ها دارد. ادواردز و همکاران^۲ نشان می‌دهد، هزینه کمتر نهاده‌ها به طور مستقیم هزینه‌های تولید را کاهش می‌دهد، که باعث افزایش سود شرکت و در نتیجه ارزش و تنوع صادرات می‌شود. بنابراین فرضیه اول تحقیق به شرح ذیل بیان شده است:

فرضیه ۱: ارزش نهاده‌های وارداتی بر توسعه صادرات شرکت‌های تولیدی ایران تاثیر معناداری دارد.

منظور از «مبادی نهاده‌های وارداتی»، کشوری است که شرکت‌های تولیدی نهاده‌های مورد نیاز خود را از آن وارد می‌کنند. درک اصول تامین نهاده‌های وارداتی برای شرکت‌ها ضروری است، تا تصمیمات آگاهانه‌ای در مورد منابع تامین، قیمت‌گذاری و کنترل کیفیت اتخاذ کنند و از عملکرد و رقابت بهینه اطمینان حاصل کنند. یکی از جنبه‌های حیاتی منبع‌یابی جهانی در بخش صادرات، کاهش خطرات زنجیره تامین از طریق تنوع است. با تامین منابع از چندین منطقه جغرافیایی، شرکت‌ها می‌توانند وابستگی خود را به یک منبع واحد کاهش دهند، بنابراین انعطاف‌پذیری زنجیره‌تامین را در برابر اختلالاتی، مانند بلایای طبیعی، رویدادهای ژئوپلیتیکی یا نوسانات اقتصادی، افزایش دهند. این تنوع استراتژیک تضمین می‌کند که اختلال در یک منطقه کل زنجیره‌تامین را فلج نمی‌کند^۳. کمپل^۴، به بررسی نقش منابع نهاده‌های واسطه‌ای در توضیح الگوهای صادرات در سطح شرکت پرداخت و نشان داد، که شرکت‌هایی که بخش بیشتری از واسطه‌ها را از یک کشور خاص وارد می‌کنند، تمایل دارند بخش بیشتری از درآمد صادرات محصول را از کشور مذکور به دست آورند. این اثر برای شرکت‌های کوچک‌تر نسبت به شرکت‌های بزرگ‌تر، برای شرکت‌های خصوصی و خارجی نسبت به شرکت‌های دولتی، و

1. Pane and Patunru, (2022)

2. Edwards et al., (2018)

3. Mckinsey, (2005)

4. Campbell, (2024)

برای محصولاتی با دامنه تمایز بیشتر قوی‌تر است. مطالعه پین و پاتونرو^۱ تأکید کرد، که واردات نهاده‌ها، به ویژه زمانی که این نهاده‌ها از کشورهای توسعه‌یافته وارد می‌شوند، می‌تواند بهره‌وری و صادرات شرکت‌ها را بهبود بخشد. این امر نشان‌دهنده فناوری و کیفیت بهتری است که در این ورودی‌ها تعبیه شده است. ادواردز و همکاران^۲ نشان دادند که واردات طیف گسترده‌ای از نهاده‌های واسطه‌ای، به ویژه از کشورهای پیشرفته، با احتمال بالاتر صادرات و دامنه وسیع‌تر، مقیاس و ارزش بالاتر صادرات همراه است.

در ایران، هرچند تحقیقات حاکی از محدودتر شدن مبادی وارداتی اصلی کشور در دوره تحریم است^۳، ولی در سطح شرکت‌ها همچنان تنوع نسبی مبادی وارداتی و تامین اقلام کلیدی از کشورهای توسعه یافته وجود دارد. ولی هنوز این سوال مطرح است، که آیا در این شرایط، نوع مبادی وارداتی در توسعه صادرات شرکتها موثر است؟ بنابراین فرضیه دوم تحقیق به شرح ذیل بیان شده است:

فرضیه ۲: مبادی نهاده‌های وارداتی بر توسعه صادرات شرکت‌های تولیدی ایران تاثیر معناداری دارد.

«نوع نهاده‌های وارداتی»، عبارت است از انواع مختلف مواد اولیه، اجزا و فناوری‌هایی، که شرکت‌های تولیدی برای حمایت از فعالیت‌های تولیدی خود وارد می‌کنند. این شامل طیف گسترده‌ای از کالاهای واسطه‌ای (کالاهایی که در جریان تولید دیگر کالاها یا خدمات مصرف می‌شوند)، کالاهای مصرفی (کالاهایی که به طور مستقیم به وسیله مصرف‌کنندگان نهایی مصرف می‌شوند) و کالاهای سرمایه‌ای (کالاهایی که عمر اقتصادی آنها بیش از یک سال است و برای تولید کالاها یا خدمات جدید به کار می‌روند و در حین تولید تغییر شکل نمی‌دهند، مانند ماشین‌آلات، قطعات، تجهیزات و ...) است، که برای فرایندهای تولید و توسعه محصول ضروری هستند. نوع نهاده‌های وارداتی انتخاب شده توسط شرکت‌ها، می‌تواند به طور قابل توجهی بر کارایی تولید، کیفیت محصول و رقابت کلی آنها در بازارهای داخلی و بین‌المللی تأثیر بگذارد. نوع نهاده‌های وارداتی و ترکیب واردات، اعم از سرمایه‌ای، واسطه‌ای و مصرفی از این جهت اهمیت دارد، که می‌تواند بر ظرفیت و توان تولید داخلی تأثیر بگذارد. در کشور ما در سال‌های اخیر

1. Pane and Patunru, (2022)

2. Edwards et al., (2018)

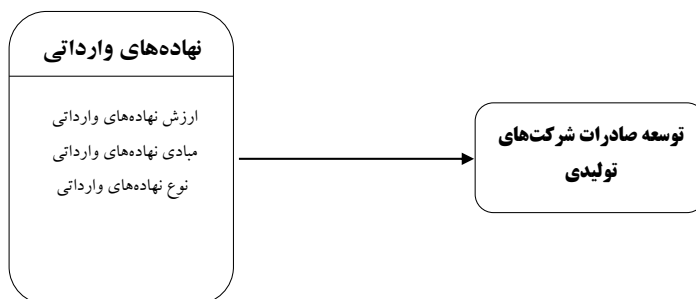
۳. مرکز پژوهش‌های مجلس، (۱۴۰۳)

بخش صنعت بیشترین وابستگی را به واردات نهاده‌های واسطه‌ای داشته است، که حاکی از اهمیت موضوع است.^۱

مطالعه روی^۲ با بررسی اثرات نسبی نهاده‌های واسطه‌ای وارداتی و ورودی‌های داخلی بر انواع نتایج عملکرد در سطح شرکت، برای نمونه‌ای از کشورهای در حال توسعه و توسعه‌یافته، با استفاده از داده‌های نظرسنجی در سطح شرکت، شواهد قوی مبنی بر اینکه نهاده‌های واسطه‌ای وارداتی باعث فروش کلی، صادرات مستقیم و فروش به شرکت‌های چند ملیتی^۳ داخلی می‌شود، پیدا کرد. همچنین، نشان داد، فناوری تعبیه‌شده یا کیفیت منتقل شده از طریق نهاده‌های واسطه‌ای وارداتی، به بهبود بهره‌وری در سطح شرکت کمک می‌کند و رقابت صادرات را افزایش می‌دهد. ادواردز و همکاران^۴ نیز واردات طیف گسترده‌ای از نهاده‌های واسطه‌ای را با احتمال بالاتر صادرات همراه می‌دانند. خو و مائو^۵ نشان دادند که افزایش دسترسی شرکت‌های چینی به تنوع بیشتری از نهاده‌های وارداتی واسطه‌ای از طریق کیفیت تعبیه شده در آنها، یک محیط سازمانی خوب و تخصیص مجدد سهم بازار، به شرکت‌های چینی کمک می‌کند تا کیفیت محصولات صادراتی خود را بهبود بخشند.

بنابراین فرضیه سوم تحقیق به شرح ذیل بیان شده است:

فرضیه ۳: نوع نهاده‌های وارداتی بر توسعه صادرات شرکت‌های تولیدی ایران تاثیر معناداری دارد.

نمودار ۱- مدل مفهومی تحقیق

۱. مهاجری و همکاران، (۱۳۹۷)

2. Roy, (2020)

3. Multinational enterprises (MNEs)

4. Edwards et al., (2018)

5. Xu and Mao, (2018)

در مدل مفهومی تحقیق، که در نمودار (۱) آورده شده است، نهاده‌های وارداتی متغیر مستقل و توسعه صادرات شرکت‌های تولیدی متغیر وابسته است. ارزش نهاده‌های وارداتی، مبادی نهاده‌های وارداتی و نوع نهاده‌های وارداتی نیز متغیرهای مستقل فرعی می‌باشند.

۳. روش‌شناسی تحقیق

این تحقیق از نظر زمانی یک تحقیق مقطعی، از نظر ماهیت گردآوری داده‌ها توصیفی پیمایشی، و از حیث هدف، از نوع کاربردی است.

از میان ۶۱۲ شرکتی، که مبنای انتخاب صادرکنندگان برتر سال ۱۴۰۱ ایران قرار گرفته بودند، ۹۸ شرکت تولیدی، که فعالیت بین‌المللی دو طرفه (واردات و صادرات) به میزان قابل توجه و به صورت ارقام مستند داشتند، با توجه به دسترسی محقق به عنوان نمونه تحقیق انتخاب شدند. پرسشنامه برای تمامی این ۹۸ شرکت ارسال شد و ۶۶ شرکت به پرسشنامه‌های ارسالی پاسخ دادند.

در این پژوهش، از دو روش مطالعه اسنادی و کتابخانه‌ای، و مطالعات میدانی برای گردآوری اطلاعات و داده‌های جامعه آماری استفاده شد.

در بخش کتابخانه‌ای، با بررسی پیشینه پژوهش، متغیرها تعیین و پرسشنامه پژوهش تهیه شد. مطالعات پیشین متنوع و گسترده‌ای که در زمینه واردات نهاده‌ها و تاثیر آن بر صادرات و بهره‌وری شرکت‌ها انجام شده‌اند، ما را به طراحی پرسشنامه‌ای برای بررسی دقیق این اثرات در سطح شرکت‌های تولیدی سوق دادند، که شامل سوالاتی در ابعاد ارزش نهاده‌های وارداتی، مبادی نهاده‌های وارداتی، نوع نهاده‌های وارداتی و تاثیر آنها بر صادرات شرکت‌های تولیدی است.

در بخش میدانی، از پرسشنامه محقق ساخته ۲۰ سوالی در طیف پنج‌گزینه‌ای لیکرت استفاده شد. پرسشنامه تحقیق در جدول (۱) آورده شده است. پرسشنامه در دو بخش ویژگی‌های جمعیت‌شناختی و سوالات اصلی طراحی و تدوین شد.

جدول ۱- پرسشنامه تحقیق

شماره سوال	ابعاد	گویه‌ها	منبع
۱.	ارزش نهاده‌های وارداتی	مبلغ کل نهاده‌های وارداتی شرکت به چه میزان است (خیلی کم: زیر یک میلیون یورو، کم: یک تا ده میلیون یورو، متوسط: ده تا بیست میلیون یورو، زیاد: بیست تا سی میلیون یورو، خیلی زیاد: بیش از سی میلیون یورو)؟	پین و پاتونرو (۲۰۲۲)
۲.		قیمت نهاده‌های وارداتی نسبت به نهاده‌های مشابه تولید داخلی به چه میزان مناسب است؟	پین و پاتونرو (۲۰۲۲)
۳.		سهم هزینه نهاده‌های وارداتی از هزینه‌های تولید شرکت به چه میزان است (خیلی کم: زیر ده درصد، کم: ده تا پانزده درصد، متوسط: پانزده تا سی درصد، زیاد: سی تا پنجاه درصد، خیلی زیاد: بیش از پنجاه درصد)؟	ادواردز و همکاران (۲۰۱۸)
۴.		میانگین رشد سالانه مبلغ ارزی کل واردات شرکت در پنج سال گذشته به چه میزان بوده است (خیلی کم: زیر یک درصد، کم: یک تا پنج درصد، متوسط: پنج تا ده درصد، زیاد: ده تا پانزده درصد، خیلی زیاد: بیش از پانزده درصد)؟	عثمان و بشیر (۲۰۲۲)
۵.		کیفیت نهاده‌های وارداتی تا چه اندازه با قیمت آنها ارتباط مستقیم دارد؟	ادواردز و همکاران (۲۰۱۸)
۶.	مبادی نهاده‌های وارداتی	تنوع مبادی وارداتی شرکت به چه میزان است (خیلی کم: یک یا دو مبدا، کم: سه مبدا، متوسط: چهار یا پنج مبدا، زیاد: پنج تا هشت مبدا، خیلی زیاد: بیش از هشت مبدا)؟	کمپیل (۲۰۲۴)
۷.		سهم نهاده‌های وارداتی ساخت کشورهای در حال توسعه از کل نهاده‌های وارداتی شرکت به چه میزان است (خیلی کم: زیر پنج درصد، کم: پنج تا ده درصد، متوسط: ده تا بیست درصد، زیاد: بیست تا سی درصد، خیلی زیاد: بیش از سی درصد)؟	پین و پاتونرو (۲۰۲۲)
۸.		سهم نهاده‌های وارداتی ساخت کشورهای توسعه‌یافته از کل نهاده‌های وارداتی شرکت به چه میزان است (خیلی کم: زیر پنج درصد، کم: پنج تا ده درصد، متوسط: ده تا بیست درصد، زیاد: بیست تا سی درصد، خیلی زیاد: بیش از سی درصد)؟	پین و پاتونرو (۲۰۲۲)
۹.		فناوری جذب شده از طریق نهاده‌های وارداتی از کشورهای توسعه‌یافته به چه میزان است؟	پین و پاتونرو (۲۰۲۲)
۱۰.		کیفیت نهاده‌های وارداتی از کشورهای توسعه‌یافته به چه میزان است؟	ادواردز و همکاران (۲۰۱۸)

منبع	گویه‌ها	ابعاد	شماره سوال
خو و مائو (۲۰۱۸)	سه‌م نهاده‌های مصرفی از نهاده‌های وارداتی شرکت به چه میزان است (خیلی کم: زیر پنج درصد، کم: پنج تا ده درصد، متوسط: ده تا بیست درصد، زیاد: بیست تا سی درصد، خیلی زیاد: بیش از سی درصد)؟	نوع نهاده‌های وارداتی	۱۱
ادواردز و همکاران (۲۰۱۸)	سه‌م نهاده‌های واسطه‌ای (کالاهایی که در جریان تولید دیگر کالاها مصرف می‌شوند) از نهاده‌های وارداتی شرکت به چه میزان است (خیلی کم: زیر پنج درصد، کم: پنج تا ده درصد، متوسط: ده تا بیست درصد، زیاد: بیست تا سی درصد، خیلی زیاد: بیش از سی درصد)؟		۱۲
خو و مائو (۲۰۱۸)	سه‌م نهاده‌های سرمایه‌ای (مانند ماشین‌آلات و تجهیزات) از نهاده‌های وارداتی شرکت به چه میزان است (خیلی کم: زیر پنج درصد، کم: پنج تا ده درصد، متوسط: ده تا بیست درصد، زیاد: بیست تا سی درصد، خیلی زیاد: بیش از سی درصد)؟		۱۳
روی (۲۰۲۰)	فناوری منتقل شده از طریق واردات نهاده‌های واسطه‌ای به چه میزان است؟		۱۴
روی (۲۰۲۰)	نوآوری و توسعه محصول از طریق واردات نهاده‌های سرمایه‌ای به چه میزان است؟		۱۵
روی (۲۰۲۰)	مبلغ کل صادرات شرکت به چه میزان است (خیلی کم: زیر پانصد هزار یورو، کم: پانصد هزار تا یک میلیون یورو، متوسط: یک تا دو میلیون یورو، زیاد: دو تا پنج میلیون یورو، خیلی زیاد: بیش از پنج میلیون یورو)؟	توسعه صادرات شرکت‌های تولیدی	۱۶
پین و پاتونرو (۲۰۲۲)	میانگین رشد سالانه مبلغ ارزی صادرات شرکت در پنج سال گذشته به چه میزان بوده است (خیلی کم: زیر یک درصد، کم: یک تا پنج درصد، متوسط: پنج تا ده درصد، زیاد: ده تا پانزده درصد، خیلی زیاد: بیش از پانزده درصد)؟		۱۷
عثمان و بشیر (۲۰۲۲)	قیمت محصولات صادراتی شرکت به چه میزان در بازارهای هدف رقابتی است؟		۱۸
کاستلانی و فاسیو (۲۰۱۸)	تنوع محصولات تولیدی صادراتی شرکت به چه میزان است؟		۱۹
خو و مائو (۲۰۱۸)	کیفیت محصولات صادراتی شرکت در مقایسه با رقبای خارجی به چه میزان است؟		۲۰

برای بررسی روایی پرسشنامه از روایی صوری و نسبت روایی محتوایی لاوشه^۱ (CVR: Content Validity Ratio) استفاده شد و سوالات به تایید ۲۰ نفر از خبرگان رسید. نحوه محاسبه نسبت روایی محتوایی لاوشه به روش کمی (CVR):

$$CVR = \frac{ne - \frac{N}{2}}{\frac{N}{2}}$$

N تعداد متخصصان و ne تعداد افرادی که سوال مربوطه را تایید کرده اند می باشد. نتایج در جدول (۲) آورده شده است.

جدول ۲- ضریب روایی محتوایی سؤال های پرسشنامه

سؤال ها	ne	CVR
۱.	۱۹	./۹
۲.	۱۷	./۷
۳.	۱۸	./۸
۴.	۱۹	./۹
۵.	۱۵	./۵
۶.	۱۶	./۶
۷.	۱۹	./۹
۸.	۱۷	./۷
۹.	۱۸	./۸
۱۰.	۱۹	./۹
۱۱.	۱۵	./۵
۱۲.	۱۶	./۶
۱۳.	۱۶	./۶
۱۴.	۱۷	./۷
۱۵.	۱۸	./۸

سؤال‌ها	ne	CVR
۱۶.	۱۹	۰/۹
۱۷.	۱۶	۰/۶
۱۸.	۱۶	۰/۶
۱۹.	۱۶	۰/۶
۲۰.	۱۷	۰/۷

بر اساس تعداد خبرگانی که سؤالات را مورد ارزیابی قرار داده‌اند، حداقل مقدار CVR قابل قبول ۰/۴۲ می‌باشد، که نتایج حاصله طبق جدول فوق، روایی پرسشنامه را تایید می‌کنند. در این پژوهش ۳۰ پرسشنامه به صورت پیش‌آزمون پخش شد و میزان آلفای کرونباخ برای بررسی همسانی درونی و پایایی پرسشنامه به صورت جدول (۳) ذیل محاسبه شد:

جدول ۳- مقدار آلفای کرونباخ پرسشنامه

متغیرها	مقدار آلفای کرونباخ
ارزش نهاده‌های وارداتی	۰/۷۴۸
مبادی نهاده‌های وارداتی	۰/۷۷۱
نوع نهاده‌های وارداتی	۰/۷۱۰
صادرات شرکت‌های تولیدی	۰/۷۵۲
کل	۰/۷۴۱

مقدار آلفای کرونباخ بالاتر از ۰/۷۰، معمولاً برای اهداف تحقیقاتی قابل قبول تلقی می‌شود و نشان‌دهنده‌ی سطح مناسبی از پایایی یا سازگاری درونی ابزار اندازه‌گیری است.

۴. تجزیه و تحلیل داده‌ها

در این پژوهش، برای تحلیل استنباطی داده‌ها از رویکرد مدل‌سازی معادلات ساختاری و تحلیل مسیر به منظور ارزیابی روابط علی میان متغیرهای پژوهش استفاده شده است.

۴-۱- آزمون کولموگروف اسمیرنف جهت بررسی نرمال بودن متغیرها

جدول ۴- آزمون k-s

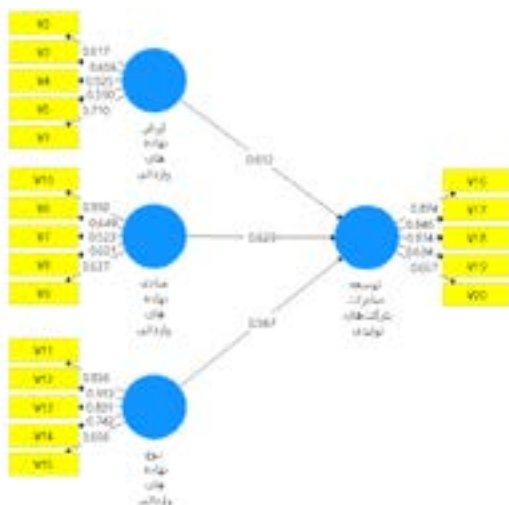
نتیجه آزمون	آلفا	سطح معناداری	متغیر
نرمال نیست	.۰۵	.۰۰۶	ارزش نهاده‌های وارداتی
نرمال نیست	.۰۵	.۰۰۳	مبادی نهاده‌های وارداتی
نرمال نیست	.۰۵	.۰۰۹	نوع نهاده‌های وارداتی
نرمال نیست	.۰۵	.۰۰۷	صادرات شرکت‌های تولیدی

طبق جدول (۴)، با توجه به کوچکتر بودن تمامی مقادیر سطح معناداری از ۰،۰۵، داده‌ها نرمال نیستند، و بر این اساس باید از نرم افزار SMART PLS استفاده نمود.

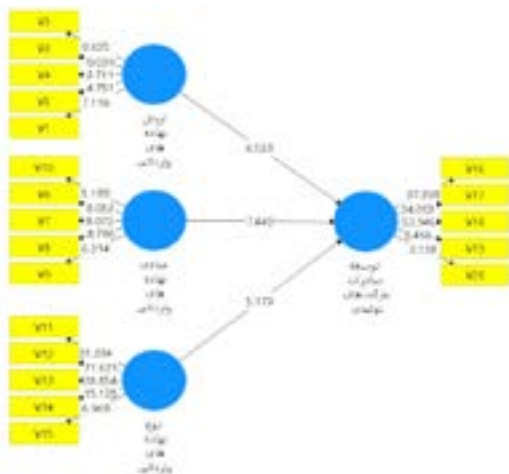
۴-۲. معادلات ساختاری و تحلیل مسیر

در فرایند مدل‌سازی معادلات ساختاری و تحلیل مسیر، شاخص‌های بار عاملی استاندارد و آماره t ، به منظور ارزیابی روابط بین متغیرهای پنهان و مشاهده‌پذیر، مورد استفاده قرار گرفتند. بار عاملی استاندارد، میزان تأثیرگذاری هر شاخص بر متغیر پنهان مربوطه را نشان می‌دهد و در بازه‌ای بین صفر تا یک قرار دارد. بر اساس معیارهای پذیرفته‌شده در مدل‌سازی تأییدی، مقادیر بالاتر از ۰،۷ نشان‌دهنده همبستگی قوی و برازش مناسب شاخص با عامل پنهان است. برای سنجش معناداری این روابط نیز، آماره t محاسبه شده است. با توجه به سطح معناداری ۰،۰۵، چنانچه مقدار t برای یک شاخص کمتر از ۱،۹۶ باشد، آن رابطه، از نظر آماری معنادار تلقی نمی‌شود.

۴-۲-۱. معادلات ساختاری و تحلیل مسیر مرتبه اول برای بررسی فرضیه‌های پژوهش

نمودار ۲- ضرایب استاندارد (بتا)

نمودار ۳- ضرایب معناداری (تی)

بر اساس نمودار (۲) و نمودار (۳)، مربوط به نتایج تحلیل معادلات ساختاری، تمامی ضرایب استاندارد مسیر (β) در مدل ساختاری مثبت و از نظر آماری معنادار بودند (مقادیر $t > 1.96$)

جدول ۵- شاخص‌های برازش مدل و نکویی

متغیر	آلفای کرونباخ	AVE	R ²	Q ²	SRMR	NFI	d-ULS	d-G	Chi- square
ارزش نهاده‌های وارداتی	./۸۳۰	./۸۱۱	-	-					
مبادی نهاده‌های وارداتی	./۸۴۳	./۸۲۱	-	-					
نوع نهاده‌های وارداتی	./۸۵۰	./۸۲۵	-	-					
صادرات شرکت‌های تولیدی	./۸۳۹	./۸۱۰	./۸۰۹	./۸۰۴					
کل مدل									
					./۰۶۲	./۹۱۸	۱,۹۰۱	۲,۰۱۰	۲۱۱,۰۲

با توجه به مقادیر به دست آمده طبق جدول شماره (۵)، آلفای کرونباخ متغیرهای پژوهش تأیید می‌شود. AVE روایی همگرایی مدل و مناسب بودن برازش مدل‌های اندازه‌گیری (بالاتر از ۰/۵) تأیید می‌شود. مقدار R² و Q² (بالاتر از ۰/۳) نشان از برازش و قدرت پیش‌بینی قوی مدل دارد. معیار SRMR کمتر از ۰/۰۸ و NFI نزدیک به ۱ نشان‌دهنده مناسب بودن مدل است. با توجه به مقدار شاخص برازش کلی مدل (GOF)، که طبق فرمول ذیل محاسبه شده و بیش از ۰/۳۶ است، می‌توان نتیجه گرفت، که برازش کلی مدل در سطح بسیار قوی و قابل قبول قرار دارد.

$$GOF = \sqrt{\text{Communality} * R^2} = \sqrt{0.929 * 0.817} = 0.87120$$

۵. نتیجه‌گیری

در این تحقیق، درصد بررسی اثرات سه مولفه ارزش نهاده‌ها، مبادی واردات و نوع نهاده‌ها بر صادرات شرکت‌های تولیدی کشور بودیم. در ادامه به بیان خلاصه نتایج بررسی فرضیات تحقیق می‌پردازیم.

فرضیه اول: ارزش نهاده‌های وارداتی بر توسعه صادرات شرکت‌های تولیدی ایران تاثیر معناداری دارد. بر اساس نتایج تحقیق، این فرضیه با ضریب بتای ۰/۶۱۲ و تی مشاهده شده ۶/۵۲۳ تأیید شد. نتایج این تحقیق با تحقیق پین و پاتونرو^۱، که نشان می‌دهد ارزش بالاتر نهاده‌های وارداتی می‌تواند به افزایش بهره‌وری و صادرات منجر شود، و تحقیق ادواردز و همکاران^۲، که نشان می‌دهد هزینه کمتر نهاده‌ها به طور مستقیم هزینه‌های تولید را کاهش می‌دهد و باعث افزایش سود شرکت و در نتیجه ارزش و تنوع صادرات می‌شود، هم راستاست. بنابراین در فرایند واردات، توجه به ارزش نهاده‌های وارداتی، به لحاظ تاثیر آن بر صادرات نیز اهمیت می‌یابد. هنگامی که شرکت‌های تولیدی در اندازه و مقیاس قابل توجهی به واردات نهاده‌های مورد نیاز خود می‌پردازند، روابط تجاری بیشتر و محکم‌تری با تامین‌کنندگان خارجی، خصوصاً تامین‌کنندگان دست اول (تولیدکننده اصلی کالای وارداتی)، ایجاد خواهند نمود. اهمیت این رابطه برای طرف خارجی ممکن است به حدی برسد که علاقمند به توسعه همکاری خود با شرکت ایرانی به سطوح بالاتر همکاری، همچون انتقال فناوری یا تولید مشترک، بشود. این نوع همکاری‌ها در تولید کالاهایی با ویژگی‌های پیشرفته و مطابق با استانداردهای بین‌المللی اهمیت زیادی دارد. از سوی دیگر، با دسترسی به نهاده‌های وارداتی با قیمت‌های رقابتی، البته با دقت در حفظ کیفیت کالا، و بالا رفتن قدرت چانه‌زنی واردکننده، می‌توان به کاهش قیمت تمام شده و رقابت‌پذیری جهانی محصول نهایی کمک کرد.

فرضیه دوم: مبادی نهاده‌های وارداتی بر توسعه صادرات شرکت‌های تولیدی ایران تاثیر معناداری دارد. نتایج تحقیق فرضیه تاثیر معنادار مبادی نهاده‌های وارداتی بر توسعه صادرات شرکت‌های تولیدی را، با ضریب بتای ۰/۶۲۹ و تی مشاهده شده ۷/۴۴۹، تأیید کرد. دسترسی به مبادی با سابقه و معتبر، که به دلیل کیفیت بالای محصولات، ثبات عرضه و انجام به موقع

1. Pane and Patunru, (2022)

2. Edwards et al., (2018)

تعهدات شناخته می‌شوند، می‌تواند موجب تأمین مداوم و باکیفیت نهاده‌ها برای تولید شود. دسترسی به مبادی وارداتی متنوع برای شرکت‌های تولیدی ایرانی می‌تواند به کاهش ریسک‌های تحریم، با امکان جایگزینی منابع جدید، کمک کند. تنوع منابع تأمین، قدرت چانه‌زنی واردکننده را نیز تقویت می‌نماید و می‌تواند در کاهش قیمت تمام شده کالای تولیدی و افزایش رقابت‌پذیری جهانی آن نیز موثر باشد. در شرایطی که دسترسی به منابع متنوع وجود داشته باشد، تحلیل بهتر هزینه و زمان در بخش لجستیک واردات نیز ممکن خواهد بود، که هر دو هم در کاهش قیمت تمام شده و هم در دسترسی به موقع و ایمن به نهاده‌های وارداتی تولید تاثیرگذار خواهد بود. دسترسی به منابع معتبر در کشورهای توسعه‌یافته نیز به بالا رفتن کیفیت و اعتبار محصول تولید شده کمک می‌کند و قدرت رقابتی آن را در بازار جهانی بالا می‌برد و بدین نحو در توسعه صادرات شرکت‌های تولیدی موثر است.

نتایج تحقیق برای این فرضیه با تحقیق پین و پاتونرو^۱، که نشان می‌دهد زمانی که واردات از کشورهای توسعه‌یافته سرچشمه می‌گیرد، تأثیر آن بر صادرات بیشتر است و بیانگر تأثیر مثبت فناوری و کیفیت نهاده، روی محصول نهایی تولیدی است، و همچنین با تحقیق کمپل^۲، که نشان داد شرکت‌هایی که درصد بیشتری از نهاده‌های واسطه‌ای را از یک کشور خاص وارد می‌کنند، درآمد صادراتی بیشتری از آن کشور کسب می‌کنند، همخوانی دارد. همچنین، تحقیق ادواردز و همکاران^۳، که نشان می‌دهد ما بین نهاده‌های وارداتی از کشورهای پیشرفته و کشورهای نوظهور تفاوت وجود دارد، زیرا اولی سطوح بالاتری از فناوری و کیفیت را در مقایسه با دومی تعبیه می‌کند و واردات از کشورهای با درآمد بالا دارای سطوح کیفی بالاتری است و تأثیر بیشتری بر صادرات دارد، در همین راستاست.

فرضیه سوم: نوع نهاده‌های وارداتی بر توسعه صادرات شرکت‌های تولیدی ایران تاثیر معناداری دارد. نوع نهاده‌های وارداتی، که شامل مواد مصرفی، واسطه‌ای و سرمایه‌ای است به طور مستقیم بر توان تولید و کیفیت محصولات نهایی تاثیر می‌گذارد. طبق نتایج تحقیق حاضر، تاثیر معنادار نوع نهاده‌های وارداتی بر توسعه صادرات شرکت‌های تولیدی نیز، با ضریب بتای ۰/۵۶۷ و تی مشاهده شده ۵/۱۷۹، تأیید شد.

1. Pane and Patunru, (2022)

2. Campbell, (2024)

3. Edwards et al., (2018)

نتایج تحقیق، با تحقیق روی^۱، که نشان می‌دهد نوع نهاده‌های وارداتی می‌تواند بر عملکرد صادراتی تأثیر بگذارد، و همچنین تحقیق خو و مائو^۲، که نشان می‌دهد واردات نهاده‌های واسطه‌ای تأثیر مثبت بر کیفیت صادرات دارد، هم‌جهت است. همچنین، تحقیق ادواردز و همکاران^۳، که بیان می‌کند شرکت‌هایی که مقادیر بالاتری از نهاده‌های واسطه‌ای وارد می‌کنند، ارزش صادرات بالاتری دارند، در همین راستا است.

۵-۱. پیشنهادهای کاربردی

شرکت‌های تولیدی ایرانی در زمینه واردات از محدودیت‌های بسیاری برخوردار هستند، محدودیت‌هایی نظیر تحریم‌های اقتصادی، نوسانات شدید نرخ ارز، قوانین و دستورالعمل‌های سختگیرانه و محدودکننده واردات با تغییرات مداوم و مکرر، عدم امکان انتقال ارز از سیستم بانکی کشور به بسیاری از کشورها، بر فرایند واردات تأثیر گذاشته و موجب افزایش ریسک تجاری برای واردکنندگان شده است. بسیاری از مبادی معتبر وارداتی در کشورهای غربی، در نتیجه این تحریم‌ها همکاری مستقیم خود را با شرکت‌های تولیدی ایرانی متوقف نموده‌اند و در نتیجه، واردکنندگان کالاهای این منابع را با ریسک و هزینه بالاتر به صورت غیرمستقیم تامین می‌نمایند و یا ناگزیر، این منابع معتبر را با منابع دیگری که بعضاً در سطح کیفی پایین‌تری قرار دارند، جایگزین نموده‌اند. بر اساس نتایج این تحقیق، کاهش کیفیت نهاده‌ها تأثیر منفی در توان رقابت آنها در بازارهای بین‌المللی خواهد داشت و این امر باید مورد توجه سیاستگذاران کشور قرار گیرد. بر این اساس، پیشنهادهایی بدین شرح به مدیران شرکت‌ها و متولیان امر تجارت کشور قابل ارائه است:

تشکیل کمیته‌های مشترک واردات و صادرات و استفاده از مشاوره و تحلیل‌های بازار بین‌المللی:

با توجه به اینکه، بر اساس نتایج تحقیق، تأثیر نهاده‌های وارداتی بر توسعه صادرات شرکت‌های تولیدی تأیید شد، پیشنهاد می‌گردد شرکت‌هایی که قصد ورود به بازارهای بین‌المللی دارند، جدی‌تر بر فرایند واردات نهاده‌های خود مدیریت داشته باشند، تا ضمن تامین بهینه نهاده‌های مورد نیاز تولید، اثرات میان مدت آنها بر صادرات محصولات خود را نیز مد نظر قرار دهند. در

1. Roy, (2020)

2. Xu and Mao, (2018)

3. Edwards et al., (2018)

این راستا پیشنهاد می‌گردد، در شرکت‌ها کمیته مشترک میان واحدهای واردات و صادرات تشکیل شود. این کمیته‌های مشترک می‌توانند با بهره‌گیری از خدمات مشاوره و تحلیل‌های تخصصی بازارهای بین‌المللی، به صورت مستمر نسبت به شناسایی و ارزیابی نیازها و ترجیحات مصرف‌کنندگان خارجی، انتخاب بهینه نهاده‌های وارداتی، تعیین مبادی معتبر تأمین و بررسی بازارهای هدف صادراتی اقدام کنند، تا در نهایت بتوانند استراتژی‌های مرتبط با واردات، تولید و صادرات را با در نظر گرفتن محدودیت‌ها و فرصت‌ها به صورت هدفمند تدوین نمایند.

آموزش و ارتقای مهارت‌های منابع انسانی: با توجه به پیچیدگی‌های تولید و مشکلات تأمین مواد اولیه خارجی و در راستای انتخاب و تأمین نهاده‌های بهینه از نظر مشخصات فنی، کیفیت و قیمت، و بهره‌برداری از فناوری نهفته در نهاده‌های وارداتی در راستای توسعه دانش، آموزش و ارتقای مهارت‌های منابع انسانی بسیار مهم است. شرکت‌ها باید برنامه‌های آموزشی ویژه‌ای را برای بهبود مهارت‌های فنی و مدیریتی کارکنان طراحی کنند، تا بتوانند به طور کارآمد نهاده‌های وارداتی را تأمین و در راستای تولید محصولات با کیفیت مطابق با استانداردهای بین‌المللی، استفاده نمایند و از این طریق به توسعه صادرات کمک کنند.

توسعه منابع و تقویت روابط با تأمین‌کنندگان خارجی: با توجه به تأثیری که مبادی واردات بر صادرات دارد، جهت کاهش ریسک‌های واردات در شرایط تحریم و مشکلات تأمین مواد اولیه، ایجاد روابط بلندمدت با تأمین‌کنندگان خارجی معتبر و قابل اعتماد اهمیت بیشتری پیدا می‌کند. شرکت‌های تولیدی باید به دنبال تأمین‌کنندگان با کیفیت بالا و سازگار با شرایط خاص تحریمی باشند و برای کاهش هزینه‌ها و بهبود کیفیت، برنامه‌های جایگزینی برای تأمین مواد اولیه طرح‌ریزی کنند. مذاکره برای شرایط تأمین بهتر و استفاده از استراتژی‌های تأمین جایگزین، می‌تواند به افزایش توان رقابتی و توسعه صادرات کمک کند. در این میان انتخاب تأمین‌کننده مناسب اهمیت بسیار زیادی دارد. مدیران شرکت‌ها باید با کمک نهادهای ملی به هوشمندی لازم برای تشخیص تأمین‌کنندگانی، که به واسطه ساختار مالکیت یا دامنه فعالیت، اثرپذیری و تبعیت بالایی از کشورهای غربی دارند، از شرکت‌هایی که این حد از وابستگی را ندارند و لذا قادر به پذیرش ریسک تجارت با ایران هستند، دست یابند.

سرمایه‌گذاری در واردات تکنولوژی پیشرفته و حمایت سیاست‌گذار با اولویت‌دهی تخصیص ارز و لحاظ حداقل تعرفه و هزینه‌های واردات مربوطه: در شرایطی که تأمین نهاده‌های وارداتی، به

دلیل تحریم‌ها و محدودیت‌های تجاری کشور، با چالش مواجه است، سرمایه‌گذاری در واردات تکنولوژی‌های پیشرفته و نوآوری در محصولات از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. شرکت‌های تولیدی باید به سرمایه‌گذاری جهت تامین کالاهای سرمایه‌ای از منابع معتبر با تکنولوژی‌های پیشرفته توجه کنند تا محصولات با ارزش افزوده بالاتری تولید نمایند. تولید محصولات با کیفیت دارای ویژگی‌های برتر، می‌تواند به افزایش رقابت‌پذیری در بازارهای بین‌المللی منجر شود. در این راستا سیاست‌گذاران بازرگانی خارجی کشور نیز می‌بایست با اولویت‌دهی به تخصیص ارز مورد نیاز واردات این گروه کالایی و کاهش تعرفه‌های واردات و لحاظ امتیازات ویژه جهت کاهش هزینه‌های واردات این تکنولوژی‌های پیشرفته، به شرکت‌های تولیدی کمک نمایند.

تنوع در مبادی تأمین و توجه سیاست‌گذار به حفظ روابط تجاری با کشورهای توسعه‌یافته: در خصوص اثر مبادی نهاده‌های وارداتی بر توسعه صادرات شرکت‌های تولیدی، که در تحقیق حاضر تأیید شد، می‌بایست ادعان کرد، که محدودیت‌های روابط تجاری با کشورهای توسعه‌یافته منجر به لزوم واردات غیرمستقیم از این کشورها، با قبول ریسک، زمان طولانی و هزینه‌های بالاتر خرید غیرمستقیم یا جایگزینی این منابع معتبر با کالای تولیدکنندگان سایر کشورها با کیفیت پایین‌تر می‌شود. این وضعیت از اعتبار و کیفیت محصول نهایی تولیدی کاسته و رقابت‌پذیری جهانی آن را با مشکل مواجه می‌نماید. بنابراین لازم است سیاست‌گذاران بازرگانی خارجی کشور به محض ایجاد گشایش در شرایط سیاسی، به اهمیت توسعه روابط با کشورهای توسعه‌یافته توجه نمایند. از طرفی، در شرایط تحریم و عدم قطعیت‌های تجاری، تنوع در مبادی تأمین نهاده‌ها به عنوان یک استراتژی کلیدی برای شرکت‌های تولیدی پیشنهاد می‌شود.

همکاری با تامین‌کنندگان معتبر و ارزیابی عملکرد تامین‌کنندگان: در مورد بسیاری از کالاها، مخصوصاً کالاهای صنعتی، یکی از مواردی که به محصول عرضه شده اعتبار کیفی می‌بخشد، استفاده از کالاهای واسطه‌ای تولیدی تامین‌کنندگان معتبر است. به بیان دیگر، لیست تامین‌کنندگان^۱ یکی از اسناد مهمی است که هر شرکت در مرحله ارزیابی محصول خود به مشتری ارائه می‌دهد، که این مورد برای مشتریان خارجی در بازار صادراتی بسیار مهم است. بنابراین شرکت‌های تولیدی ایرانی در استراتژی‌های توسعه صادرات خود می‌بایست به داشتن تامین‌کنندگان معتبر برای نهاده‌ها، مخصوصاً نهاده‌های وارداتی، و ارزیابی عملکرد تامین‌کنندگان توجه ویژه داشته باشند.

تمرکز بر واردات نهاده‌های کلیدی و تخصصی و بررسی برای انتخاب و استفاده بهتر از نهاده‌های وارداتی: با توجه به تایید تاثیر نوع نهاده‌های وارداتی بر توسعه صادرات شرکت‌های تولیدی، تمرکز بر واردات نهاده‌های کلیدی و تخصصی، که بتوانند به بهبود کیفیت و کارایی محصولات شرکت کمک کنند، اهمیت فراوانی دارد. شرکت‌هایی که بخشی از محصولات تولیدی خود را صادر می‌کنند، در راستای توسعه صادرات، باید نهاده‌هایی را انتخاب کنند، که به طور خاص نیازهای بازارهای صادراتی را برآورده کرده و قابلیت رقابت در سطح بین‌المللی را افزایش دهند.

۲-۵. محدودیت‌های تحقیق و پیشنهادهایی برای تحقیقات آینده

محدودیت اصلی این تحقیق، عدم دسترسی به داده‌های واقعی و اعداد و ارقام و جزئیات مورد نیاز در رابطه با واردات و صادرات شرکت‌های تولیدی ایران بود. بدلیل محرمانه بودن این اطلاعات، اخذ آنها از مراجع و سازمان‌های مرتبط ممکن نشد و ناگزیر از روش پرسشنامه برای جمع‌آوری داده‌ها اقدام شد. روش پرسشنامه با مشکلاتی نظیر محدود بودن اندازه نمونه، تنوع در نحوه پاسخ‌دهی به سوالات، سوگیری‌های احتمالی در پاسخ‌ها، تنوع در سطح درک و تجربه پاسخ‌دهندگان در مورد نهاده‌های وارداتی، عدم امکان جمع‌آوری داده‌های دقیق، عوامل محیطی یا اقتصادی که ممکن است بر پاسخ دهندگان تاثیر گذاشته باشد و ...، همراه است.

با توجه به اینکه تحقیق حاضر تاثیر معنادار نهاده‌های وارداتی بر توسعه صادرات شرکت‌های تولیدی ایران را تایید می‌کند، پیشنهاد می‌گردد سازمان‌هایی، که دسترسی به اطلاعات و داده‌های دقیق واردات و صادرات شرکت‌های تولیدی دارند، از جمله سازمان صنعت، معدن و تجارت و گمرک ایران، با داده‌های واقعی، که محرمانگی آنها با روش کدگذاری می‌تواند حفظ شود، برای بازه زمانی حداقل ۵ ساله و در مورد صادرکنندگان نمونه تولیدی کشور با بازرگانی خارجی دوطرفه، در نقش کارفرما انجام تحقیق مشابه دانشگاهی را در دستور کار قرار دهند تا بر اساس نتایج حاصله بازنگری‌های لازم در سیاست‌های مرتبط با واردات نهاده‌ها در کشور صورت پذیرد.

بررسی تاثیر ویژگی‌های شرکت تولیدی (اندازه، تعداد کارکنان، وضعیت سهامداری و ...) در بهره‌مندی آن از نهاده‌های وارداتی در توسعه صادرات برای تحقیقات آتی پیشنهاد می‌گردد.

بررسی تأثیر آموزش و مهارت‌های منابع انسانی در استفاده مؤثر از نهاده‌های وارداتی در راستای توسعه صادرات شرکت‌های تولیدی ایران نیز می‌تواند به بهبود عملکرد شرکت‌ها در این زمینه کمک کند.

دسترسی به داده‌ها

داده‌های استفاده شده یا تولید شده در این پژوهش در متن مقاله ارائه شده است.

تضاد منافع نویسندگان

نویسندگان این مقاله اعلام می‌دارند که هیچ‌گونه تضاد منافی در رابطه با نویسندگی و یا انتشار این مقاله ندارند.

منابع

- احمدوند، ن.، و فطرس، م. (۱۳۹۶). تأثیر واردات و صادرات صناعی با فناوری پایین بر روی رشد اقتصادی ایران. فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات اقتصادی کاربردی ایران، ۷(۲۷)، صفحات نامشخص.
- بشیری، س.، و حیدری، ح. (۱۴۰۲). بررسی و ارزیابی ساختار صنعت از منظر وابستگی واردات در کوتاه مدت و بلند مدت. مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، مسلسل ۱۹۶۲۳.
- صباغیان، ر.، ذاکری، ا.، و نعمتی خانیکی، س. (۱۴۰۳). بررسی عوامل مؤثر بر ارتقاء صنعت چرم ایران در زنجیره ارزش جهانی با تأکید بر قابلیت‌های فناورانه. بهبود مدیریت، ۱۸(۲)، ۷۴-۱۰۲.
- DOI: 10.22034/jmi/10.22034.2024.4517523082
- صادقی، م.، و گودرزی فراهانی، ی. (۱۴۰۳). چالش‌ها و راه‌کارهای حمایت از تولید ملی در راستای تحقق سیاست‌های اقتصاد مقاومتی. فصلنامه پژوهشنامه بازرگانی، ۲۸(۱۱۱)، ۸۹-۱۳۶.
- شکبیه، ز.، و عامری، ف. (۱۴۰۱). تاثیر موانع غیرتعرفه‌ای بر تجارت بین‌الملل و اهداف توسعه پایدار. نشریه علمی پژوهش‌های حقوقی، ۲۱(۵۰)، ۳۹-۶۸.
- مرکز پژوهش‌های مجلس. (۱۴۰۳). تحلیل و بررسی چالش‌های حوزه گمرک جمهوری اسلامی ایران. بازبایی شده در تاریخ ۱۴۰۴/۱/۲۰ از <https://rc.majlis.ir/fa/report/show/1799714>
- مهاجری، پ.، بانویی، ع.، فراست، ز.، و مومنی، ل. (۱۳۹۷). سنجش وابستگی واردات بخش‌های اقتصادی در ایران از منظر مبدأ، مقصد و سیاستی در دوره ۱۳۸۰-۱۳۹۰. فصلنامه پژوهشنامه بازرگانی، ۲۲(۸۷)، ۱-۳۴.

Acharya, R. C., & Keller, W. (2009). Technology transfer through imports. *Canadian Journal of Economics*, 42(4), 1411–1448. <https://doi.org/10.1111/j.1540-5982.2009.01550.x>

Ahmadvand, N., & Fotros, M. (2018). The impact of import and export of low-technology industries on Iran's economic growth. *Journal of Applied Economic Studies in Iran*, 7(27), 195–215. <https://doi.org/10.22084/aes.2017.13026.2408> [In Persian]

Andersson, M., & Stone, T. A. (2017). Global sourcing and technical efficiency: A firm-level study on the ICT industry in Sweden. *Journal of Business Economics and Management*, 18(5), 877–896. <https://doi.org/10.3846/16111699.2017.1356367>

Aristei, D., Castellani, D., & Franco, C. (2012). Firms' exporting and importing activities: Is there a two-way relationship? *Review of World Economics*, 149(1), 55–84. <https://doi.org/10.1007/s10290-012-0137-y>

Bas, M., & Strauss-Kahn, V. (2014). Does importing more inputs raise exports? Firm-level evidence from France. *Review of World Economics*, 150(2), 241–275. <https://doi.org/10.1007/s10290-013-0175-0>

Beshiri, S., & Heidari, H. (2023). Evaluation of industrial structure from the perspective

- of import dependency in the short and long term. Islamic Parliament Research Center of Iran, Serial No. 19623. [In Persian]
- Campbell, J. (2024). The link between import sources and export success: Evidence from China. *International Economics*, 100488. <https://doi.org/10.1016/j.inteco.2024.100488>
- Can, M., Ahmed, Z., Ahmad, M., & Oluc, I. (2023). Economic progress in emerging countries: The roles of diversification of import and export products and energy consumption. *Environment, Development and Sustainability*, 1–23. <https://doi.org/10.1007/s10668-023-03170-z>
- Caselli, F., & Wilson, D. J. (2004). Importing technology. *Journal of Monetary Economics*, 51(1), 1–32. <https://doi.org/10.1016/j.jmoneco.2003.08.001>
- Castellani, D., & Fassio, C. (2018). From new imported inputs to new exported products: Firm-level evidence from Sweden. *Research Policy*. <https://doi.org/10.1016/j.respol.2018.08.021>
- Damijan, J. P., & Kostevc, Č. (2015). Learning from trade through innovation. *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*, 77(3), 408–436. <https://doi.org/10.1111/obes.12071>
- Edwards, L., Sanfilippo, M., & Sundaram, A. (2017). Importing and firm export performance: new evidence from South Africa. *South African Journal of Economics*, 86(1), 79–95. <https://doi.org/10.1111/saje.12154>
- Elsharnouby, T. H., Elbanna, S., Farha, A. A., & Mauji, N. (2024). Exploring critical internal enablers to SMEs export performance: Evidence from Qatar. *Humanities and Social Sciences Communications*, 11(1), 1–12. <https://doi.org/10.1057/s41599-024-01232-4>
- Feng, L., Lie, Z., & Swenson, D. L. (2016). The connection between imported intermediate inputs and exports: Evidence from Chinese firms. *Journal of International Economics*, 101, 86–101. <https://doi.org/10.1016/j.jinteco.2016.02.003>
- Francioni, B., Pagano, A., & Castellani, D. (2016). Drivers of SMEs' exporting activity: A review and a research agenda. *Multinational Business Review*, 24(3), 194–215. <https://doi.org/10.1108/MBR-06-2016-0023>
- Halpern, L., Koren, M., & Szeidl, A. (2015). Imported inputs and productivity. *American Economic Review*, 105(12), 3660–3703. <https://doi.org/10.1257/aer.20121435>
- Jones, M. V., & Coviello, N. E. (2005). Internationalization: Conceptualizing an entrepreneurial process of behavior in time. *Journal of International Business Studies*, 36, 284–303. <https://doi.org/10.1057/palgrave.jibs.8400124>
- Kasema, R. (2023). Key factors influencing the export performance of SMEs in Rwanda: Evidence from the non-traditional export sector. *Asia Pacific Journal of Innovation and Entrepreneurship*, 17(1), 64–78. <https://doi.org/10.1108/APJIE-02-2022-0014>
- Leonidou, L. C., Katsikeas, C. S., Palihawadana, D., & Spyropoulou, S. (2007). An analytical review of the factors stimulating smaller firms to export. *International Marketing Review*, 24(6), 735–770. <https://doi.org/10.1108/02651330710832685>

- Li, X., & Li, C. (2024). Interaction effect of export trade, foreign direct investment and technological independent innovation in China. *Sustainability*, 16(8), 3211. <https://doi.org/10.3390/su16083211>
- Lo Turco, A., & Maggioni, D. (2013). On the role of imports in enhancing manufacturing exports. *World Economy*, 36(1), 93–120. <https://doi.org/10.1111/twec.12016>
- Majles Research Center. (2024). Analysis and review of customs challenges in the Islamic Republic of Iran. Retrieved from <https://rc.majlis.ir/fa/report/show/1799714> [In Persian]
- Mohajeri, P., Banouei, A., Farasat, Z., & Momeni, L. (2018). Measuring the import dependency of Iran's economic sectors from origin, destination, and policies perspectives during 1380-1390. *Iranian Journal of Trade Studies*, 22(87), 1–34. [In Persian]
- McKinsey & Company. (2005). The emerging global labor market. Retrieved from <https://www.mckinsey.com/featured-insights/employment-and-growth/the-emerging-global-labor-market>
- Moreira, A., Navaia, E., & Ribau, C. (2022). Moderation effects of government institutional support, active and reactive internationalization behavior on innovation capability and export performance. *Economies*, 10(8), 177. <https://doi.org/10.3390/economies10080177>
- Pane, D. D., & Patunru, A. A. (2022). The role of imported inputs in firms' productivity and exports: Evidence from Indonesia. *Review of World Economics*, 159(3), 629–672. <https://doi.org/10.1007/s10290-022-00478-x>
- Pangarkar, N. (2008). Internationalization and performance of small and medium-sized enterprises. *Journal of World Business*, 43, 475–485. <https://doi.org/10.1016/j.jwb.2008.03.004>
- Panta, H., Devkota, M. L., & Banjade, D. (2022). Exports and imports-led growth: Evidence from a small developing economy. *Journal of Risk and Financial Management*, 15(1), 11. <https://doi.org/10.3390/jrfm15010011>
- Roy, S. (2020). Intermediate input imports, domestic input use and firm-level outcomes: Evidence from survey data. *Foreign Trade Review*, 55(3), 320–336. <https://doi.org/10.1177/0015732520920467>
- Sabbaghian, R., Zakery, A., & Nemati khani, S. (2024). Factors affecting the promotion of Iran's leather industry in the global value chain with emphasis on technological capabilities; The study of Iran's leather industry. *Journal of Improvement Management*, 18(2), 74–102. <https://doi.org/10.22034/jmi.2024.451752.3082> [In Persian]
- Shakibi, Z., & Ameri, F. (2022). The effects of non-tariff barriers on international trade and sustainable development goals. *Legal Research Journal*, 21(50), 39–68. <https://doi.org/10.48300/jlr.2021.291819.1684> [In Persian]
- Simfoni. (2024). What is global sourcing - A complete guide to global sourcing strategies. Retrieved from <https://www.simfoni.com>

- Steinhäuser, V. P. S., Paula, F. de O., & de Macedo-Soares, T. D. L. van A. (2020). Internationalization of SMEs: A systematic review of 20 years of research. *Journal of International Entrepreneurship*. <https://doi.org/10.1007/s10843-020-00271-7>
- Usman, K., & Bashir, U. (2022). The effects of imports and economic growth in Chinese economy: A Granger causality approach under VAR framework. *Journal of Risk and Financial Management*, 15(11), 531. <https://doi.org/10.3390/jrfm15110531>
- Wilson, F. (2008). Meeting the challenges of global resourcing. *Strategic HR Review*, 7(2), 5–10. <https://doi.org/10.1108/14754390810853101>
- Xu, J., & Mao, Q. (2018). On the relationship between intermediate input imports and export quality in China. *Economics of Transition*, 26(3), 429–467. <https://doi.org/10.1111/ecot.12155>
- Yordanova, D., Dana, L. P., Manolova, T. S., & Pergelova, A. (2024). Digital technologies and the internationalization of small and medium-sized enterprises. *Sustainability*, 16(7), 2660. <https://doi.org/10.3390/su16072660>